

Krajinná sféra a její zákl.části

Povrch naší krajiny

Autor: Mgr. Irena Doležalová

Datum (období) tvorby: únor 2012 – červen 2013

Ročník: šestý

Vzdělávací oblast: zeměpis

Anotace:

- Žáci se seznámí se základními pojmy nového předmětu - zeměpisu. Porozumí základním pojmům týkajících stavby Země, vzniku krajiny a působení vlivů na Zemi s řadou obrázků, které tyto pojmy doplňují. Tyto informace žákům pomohou získat ucelené informace a možnost dále rozvíjet jejich představivost a fantazii.
- V rámci tohoto modulu si žáci najdou odpovědi na otázky z pracovních listů a naučí se řešit různorodé úlohy, které následně mohou konfrontovat s praxí. Zároveň je v tomto modulu kladen důraz na rozvíjení samostatnosti a kreativity žáků.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

OP ŽELÁTOVSKÁ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

20. Povrch Země

- ✓ Povrch Země je velmi **rozmanitý** a je výsledkem dlouhodobého **působení přírodních činitelů**.
- ✓ Tyto **činitele**, které mění tvář zemského povrchu dělíme:
 - ✓ **vnitřní** (tvořící) – vrásnění, sopečná činnost
 - ✓ **vnější** (pozměňující) – tekoucí voda, vítr, teplota, kořeny rostlin
- ✓ Pohyb litosférických desek způsobuje **vrásnění**.
- ✓ Vrásněním **vznikají nerovnosti**, vysoká pohoří a údolí.
- ✓ V protikladu na ně působí, vítr, voda a další činitele **zvětrávání**, které pohoří **rozrušují a zarovňávají**.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

ŽS
ŽELÁTOVSKÁ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

20. Povrch Země

Výškové rozdíly v krajině

- ✓ **Výškové rozdíly jsou rozdíly mezi nejvyšším a nejnižším místem v krajině.**
- ✓ **na základě těchto rozdílů rozeznáváme:**
 - **roviny**
 - **pahorkatiny**
 - **vrchoviny**
 - **hornatiny**
 - **velehory**

Roviny – mají plochý, mírně zvlněný povrch a výškové rozdíly do 30m. Jsou většinou složeny z málo odolných hornin (štěrků, písků, hlín). Půdy na rovinách jsou většinou úrodné.

obr.2 Rovina s úrodnými poli

20. Povrch Země

Výškové rozdíly v krajině

Pahorkatiny – se jeví jako zvlněná krajina s mírnými svahy a mělkými údolími. Vrcholy pahorků bývají nejvýše 150m. Tvoří převážnou část povrchu naší republiky.

Vrchoviny – jsou typické svými příkrými svahy a hlubšími údolími a výškové rozdíly jsou do 300m.

Hornatiny – říkáme jim také hory nebo pohoří, výškové rozdíly mezi dnem údolí a vrcholky hor dosahují až 600m.

Velehory – mají strmé skalnaté hřebeny a strmé svahy, výškové rozdíly přesahují 600m

obr.3 Pahorkatina v Jižních Čechách

obr.4 Vrchovina, svahy jsou většinou zalesněny

obr.5 Hornatina hrubého Jeseníku

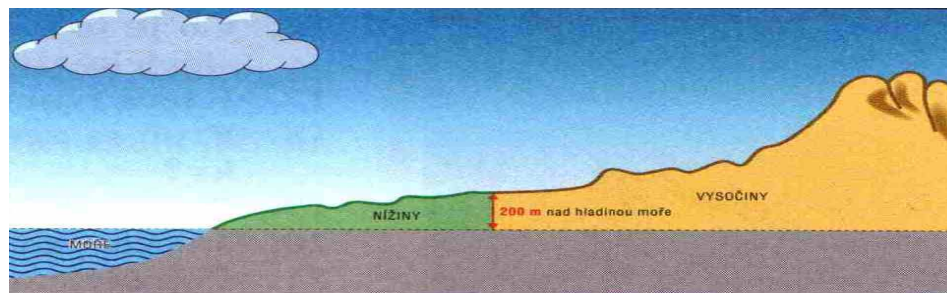

obr.6 Nejvyšší velehory v Evropě - Alpy

20. Povrch Země

- ✓ Podle toho, v jaké nadmořské výšce krajiny leží, rozlišujeme **nížiny** a **vysočiny**.
- ✓ **Nížinou** se rozumí krajina o nadmořské výšce do 200m
 - ✓ Nížiny mají plochý nebo jen málo zvlněný povrch, který odpovídá rovinám a pahorkatinám.
- ✓ **Vysočina** je krajina, která dosahuje nadmořské výšky větší než 200m
 - ✓ Ve vysočinách převládají krajiny s většími výškovými rozdíly jako jsou vrchoviny, hornatiny a velehory.

Obr.7 Rozdělení krajiny podle nadmořské výšky

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

ŽELATOVSKÁ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

20. Povrch Země

Shrnutí učiva „Povrch Země“

- ✓ ***Povrch Země je výsledkem dlouhodobého působení přírodních činitelů:***
 - ✓ ***Vnitřních (tvořících) jako je vrásnění nebo sopečná činnost***
 - ✓ ***Vnějších (pozměňujících) jako jsou voda, vítr, teplota a kořeny rostlin***

- ✓ ***Pohyby litosférických desek mají za následek vrásnění, vrásněním vznikají nerovnosti (vysoká pohoří a údolí) a na ně působí přírodní činitelé, které povrch rozrušují a zarovnávají.***

- ✓ ***Na základě výškových rozdílů rozeznáváme tyto typy povrchů:***
 - ✓ ***Roviny, pahorkatiny, vrchoviny, hornatiny, velehory.***

- ✓ ***Podle nadmořské výšky rozdělujeme krajinu na:***
 - ✓ ***Nížiny a vysočiny***

Seznam použité literatury a obrázků

- Šárka Brychtová, Josef Brinke, Josef Herink: **Planeta Země** - zeměpis pro 6-7 ročník ZŠ. Nakladatelství Fortuna, 1995,1997. ISBN 80-7168-475-9.
- Jaromír Demek, Stanislav Horník, Eduard Hofmann, Josef Janás, Lenka Hradilová
Jiří Kovařík: **Zeměpis 6**, SPN – pedagogické nakladatelství,a.s.,2007. ISBN 978-80-7235-362-0
 - obr.2/str.44; obr.3/str.44; obr.4/str.44; obr.5/str.44; obr.6/str.45; obr.7/str.45
- Petr Lorenc: **Živá planeta** - Úvod do zeměpisu pro 6.ročník. Nakladatelství MOBY DICK, s.r.o. dotisk 1.vydání Praha 2000. ISBN 80-9022223-1-5
 - obr.1/str.76
- Helena Holovská, Radek Pavlů a kolektiv: Zeměpis pro 6. ročník ZŠ, **Vesmír/Mapa**. Nakladatelství Alter, s.r.o. Všeň,Vydání první 1998. kód 092901